

našim prostorima i dalje osjeća snažan val koji se trudi negirati hrvatsko ime, negirati sve što je hrvatsko, te se pripadnicima hrvatskoga roda i naroda nameće samo isključivo bunjevačko ime. To što uopće dolazi do pokušaja da se ovdašnjim Bunjevcima ospori i uskratiti pravo da se potvrđuju i kao dio hrvatskog naroda, mora se gledati i kroz prizmu njihove usporene i nikada do kraja dovršene etnogeneze. Sekulićeva knjiga, koja obiluje primjerima i dokazima njihova hrvatstva, jasna je potvrda da su takve namjere u konačnici osuđene na neuspjeh.

Stevan Mačković

Zsombor Szabó, *Crtice iz povijesti naselja Bačke u srednjem vijeku*, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, 2010., 64 str.

U smutno vrijeme, kada se istraživanja ili raspravljanja svake povijesti, daleke ili recentne, drži zaludnom djelatnošću, jer imamo preča posla, ili pak opasnom rabotom, jer su vjetrovi rata tek prohujali, „đikani“ tek uhićeni, a oni koji još nisu, kriju teške, ali nekako drage im uspomene, subotički arhitekt Zsombor Szabó piše i, zahvaljujući nakladniku NIU „Hrvatska riječ“, objavljuje i više nego zanimljivu povijesnu studiju *Crtice iz povijesti naselja Bačke u srednjem vijeku*. Naravno, vrijeme sadašnje više nije niti tako nerazvidno, niti posve besperspektivno, niti osobito opasno, ali je današnji trenutak obilježen rijetkom historiografskom produkcijom, što valjda jest posljedica događanja u ne tako davna vremena, kada je sadašnja mladež tek prohodavala, a njihovi roditelji „gledali svoja posla“. Stoga, raduje svako

novi djelo iz zavičajne prošlosti, posebice iz epohe srednjovjekovne Ugarske, čije istraživanje je uvelike zanemareno.

Autor je, očito motiviran uočenim prazninama u znanstvenim istraživanjima, prije više desetljeća pristupio sustavnom proučavanju „nastanka i razvoja naselja i gradova, prije svega na prostoru današnje Vojvodine“. Dio rezultata svojih istraživanja sabrao je u „crtice“, koje se odnose na povijest nekoliko naselja u Bačkoj u srednjem vijeku i to ona u kojima u većem broju žive Hrvati. Sadržaj knjige podijeljen je na dva dijela. Prvi, dulji dio, odnosi se na urbani razvoj srednjovjekovnih naselja (str. 5-42), dok se u drugome dijelu (str. 43-60) donosi kratki prikaz povijesti svakodnevice, posebice onaj koji se tiče gospodarskoga života u Bačkoj, u vrijeme dok je ona bila makar pola milenija mlađa nego danas.

Poveden tragom „prve dobre karte Bačke“ iz 1528. godine (str. 5-6), Zsombor Szabó, nenametljivo i oprez-

no, konzultirajući postojeću literaturu, čitatelja prvo uvodi u najraniju prošlost grada Subotice, njezinih danas sastavnih dijelova i mjesta – Verušić-Klisa, Šebešić, Kaponja (Itod) i Tavankut, koja se nalaze izvan grada (str. 7-28). Okrećući se ka jugozapadu autor nam u nastavku otkriva ranu povijest Sombora (str. 29-30) i nekoliko mjesta u Podunavlju: Bodrogvar (str. 31-32), Zonda (Sonte?) (str. 33-38) i Bač (str. 39-42).

U drugom se dijelu Szabó bavi „opuštenijom“ i, za običnog čitatelja vjerojatno, interesantnijom i razumljivijom tematikom – poviješću svakodnevnog života. Pred čitateljem se otvaraju slike kuća uz lokalne ceste, „vašara“, vinskih magistrala, svakakve „čeljadi“, duhovnika, ostale gospode i sluga, slike „mirijade“ jezika i kulturnih nanosa. Iz svog mnoštva, izdvojio bih šarmantnu usporedbu srednjovjekovne Ugarske kraljevine s Amerikom, u kojem je apostrofirano mnoštvo etničke različitosti – ono je bilo i ostalo obilježje naših prostora, čak i u doba, izravno nakon vremena kojim se *Crtice* zanimaju, kada je ovim prostorima suvereno vladao otomanski padišah.

Treba također napomenuti da ova popularno napisana knjiga donosi i popis literature (str. 61) te autorov *Pogovor* (str. 62). Osim toga, ona je bogato ilustrirana brojnim zemljovidima, zatim skicama te fotografijama povijesnih građevina i artefakata.

Na koncu, iznijet ćemo i nekoliko kritičkih primjedbi. Prvo, žao nam je što je, iz posve razumljivih razloga, sukladno svojoj uređivačkoj politici, nakladnik reducirao teritorij kojim se knjiga bavi samo onim mjestima u kojima Hrvati tradicionalno u većem broju

žive, pa smo ostali uskraćeni za crtice iz povijesti naselja u bačkom Potisju i ju-goistočnom Podunavlju, jer se i njima autor zasigurno bavio. Drugo, žao nam je što, vjerojatno, neće biti sredstava za prilagođavanje i, eventualno, proširenje teksta dodatnim sadržajima i didaktičkim aparatom, za uzrast učenika osnovne škole i srednje škole, kojima bi *Crtice* mogle biti solidan izvor znanja o zavičajnoj povijesti. Treći žal je što je knjiga „ugurana“ u opseg stranica brošure, pritom u činovničkom A 4 formatu, te je neprikladna za ostavljanje na policu s knjigama nakon posve zasluženog pažljivog čitanja.

Kalman Kuntić

Lazo Vojnić Hajduk, *Kako u novo bez loma? – 1. Misli o životu u hrvatskoj manjinskoj zajednici; 2. Strukturalna, funkcionalna i organizacijska rješenja nekih logičkih cjelina iz života naše zajednice i kod nekih drugih organizacijskih oblika iz okruženja*, Hrvatski demokratski forum „Preporuke iz Lemeša“, Subotica, 2010., 240 str.

Nije rijedak slučaj da se publicistička djela u Hrvata u Vojvodini pišu i objavljuju bez jasne idejne koncepcije, iza koje se krije elementarna društvena nepismenost, s nelogičnom strukturom, iza čega stoji autor koji ne zna točno što i kome hoće svojim uratkom doznačiti, s mnoštvom sadržajnih nesuvislosti, što je posljedica, gdjekada čak i niske, formalne naobrazbe, stanovitoga činjeničnog kaosa, čiji je korijen u slaboj ovladanošću kako metodologijom obrade teme tako i metodikom izlaganja dobivenih spoznaja, te krhkim teorijskim spozna-